

Het concept en de werking van de intersectorale toegangspoort in een notendop

Departement Welzijn,
Volksgezondheid & Gezin
Samen bouwen aan beleid en zorg

INHOUD

1. INLEIDING	2
De gerechtelijke toegang tot de jeugdhulp	3
2. DE TOEGANG TOT... DE INTERSECTORALE TOEGANGSPOORT	3
Versterking van de rechtstreeks toegankelijke hulp	3
Het aanbrengen van een hulpvraag	4
Twee fasen in de beoordeling van een aanvraag	4
Het team indicatiestelling formuleert een indicatiestellingbesluit	5
Het team toewijzing wijst concrete hulpverlening toe	6
3. BEHEER VAN DE BESCHIKBARE CAPACITEIT	7
4. OPVOLGING VAN DE VERSTREKTE JEUGDHULP	7
5. BIJZONDERE PROCEDURES	7
6. SITUATIES VAN MAATSCHAPPELIJK NOODZAKELIJK GEACHTE HULPVERLENING	8
7. BESLUIT	9

1. INLEIDING

De werking van de intersectorale toegangspoort in een notendop aan u voorgesteld. Dat is wat we met deze tekst beogen. Wenst u van naaldje tot draadje te weten hoe alles in elkaar zit, dan hebt u hieraan niet genoeg maar moet u de conceptnota intersectorale toegangspoort raadplegen. U vindt die op de website van Integrale Jeugdhulp. Die conceptnota wordt nu verder verfijnd om de concrete opstart van de toegangspoort voor te bereiden. Het verdere verloop van die voorbereidingen kan u volgen via de website van Integrale Jeugdhulp.

Het jeugdhulpaanbod in Vlaanderen is erg divers. Het varieert van een laagdrempelig, weinig ingrijpend, kortdurend en rechtstreeks toegankelijk aanbod tot erg intensieve, ingrijpende en niet zomaar op vraag van de cliënt toegankelijke hulpverlening. Die jeugdhulp wordt in belangrijke mate georganiseerd door zes verschillende sectoren. Die hebben elk hun eigen subsidiërende en regelgevende administratie en vallen onder de verantwoordelijkheid van twee ministers, met name de minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel en de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Het gaat om de hulpverlening georganiseerd door de Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB), het Algemeen Welzijnswerk, Kind en Gezin, de Bijzondere Jeugdbijstand, de sector Personen met een Handicap en de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg.

In 1999 stelde het Vlaams Parlement vast dat de verkokering in de jeugdhulpverlening in Vlaanderen nogal wat negatieve gevolgen heeft. Ze maakt de jeugdhulp voor cliënten ondoorzichtig zodat toeval, meer dan de aard van de problematiek, bepaalt waar en door wie iemand wordt geholpen. Een gebrek aan afstemming leidt tot blinde vlekken en overlappingsen in het hulpaanbod. De verkokering van de sectoren roept ook vragen op over de efficiëntie en effectiviteit van de hulpverlening.

Om ervoor te zorgen dat sectoren en administraties meer gaan samen werken en dat het jeugdhulpaanbod meer overzichtelijk, toegankelijk, vraaggestuurd en subsidiair wordt ingezet, werd gestart met Integrale Jeugdhulp. Er is niet gekozen om van zes sectoren naar één (super) jeugdhulpsector te evolueren, maar wel om via samenwerking op het terrein en tussen administraties te komen tot een meer onderling afgestemde jeugdhulp.

Eén van de opdrachten die door Integrale Jeugdhulp gerealiseerd moet worden, is de overgang van de voor de cliënt rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp naar de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Rechtstreeks toegankelijke hulp is dan die hulp waar de cliënt zondermeer beroep op kan doen. Zo kunnen jongeren en hun ouders bijvoorbeeld zelf aankloppen bij het jongerenonthaal van een Centrum voor Algemeen Welzijnswerk, bij de Kind en Gezinlijn, bij een Centrum voor Leerlingenbegeleiding, of een Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg.

Maar er zijn ook heel wat vormen van jeugdhulp die niet-rechtstreeks toegankelijk zijn – het gaat dan om de hulpverlening die aangeboden wordt door de sector Bijzondere Jeugdbijstand (thuisbegeleiding, dagcentra, residentiële jeugdhulp, pleegzorg, ...) en veel van de hulp die gerealiseerd wordt door de sector voor Personen met een Handicap (VAPH). Om van die hulpverlening gebruik te kunnen maken, moet de hulpvraag en de situatie van jongeren en hun ouders voorgelegd en beoordeeld worden door gespecialiseerde tussenpersonen. Voor het hulpaanbod van de sector Bijzondere Jeugdzorg, erkend en gesubsidieerd door het Agentschap Jongerenwelzijn, gebeurt dit door de bureaus van de Comités Bijzondere Jeugdzorg. Voor het hulpaanbod in de sector Personen met een Handicap gebeurt de beoordeling door de provinciale evaluatiecommissies (PEC). Enkel als het Comité Bijzondere Jeugdzorg of de PEC oordelen dat de hulpvraag van die aard is dat niet-rechtstreeks toegankelijk aanbod aangewezen is, kunnen cliënten er gebruik van maken. Bovendien weten we in de huidige werking onvoldoende of de hulp die het meest is aangewezen ook effectief wordt ingezet.

Op dit moment verloopt de toewijzing van niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp dus via twee verschillende, sectoraal aangestuurde, "toegangspoorten". Vandaag is het evenmin mogelijk, tenzij in een beperkt aantal knelpuntdossiers met een extra budget, om in hoofde van één en dezelfde jongere combinaties van ondersteuning uit de verschillende sectoren in te zetten.

Het onderscheid tussen hulpverlening die rechtstreeks en vrij toegankelijk is en het hulpaanbod dat enkel via de toegangspoort kan aangesproken worden, houdt verband met de intensiteit, de duur en de frequentie, samen de mate van ingrijpendheid, van de hulp.

Vanaf 1 januari 2014 zal één intersectorale toegangspoort functioneren als overgang tussen de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. De intersectorale toegangspoort zal ingebed worden binnen het Agentschap Jongerenwelzijn, weliswaar als een autonome entiteit en onderscheiden van de andere afdelingen in dit Agentschap. Een overkoepelende instantie waarin de sectorale administraties, de voorzieningen en de cliëntorganisaties of de gebruikers vertegenwoordigd zijn, zal de intersectorale toegangspoort aansturen. In de tekst die volgt, wordt een beeld geschetst van hoe deze nieuwe intersectorale toegangspoort zal functioneren.

De gerechtelijke toegang tot de jeugdhulp

Jongeren die in aanraking komen met het gerecht omwille van feiten die ze gepleegd hebben, verschijnen voor een jeugdrechter. Het kan ook gebeuren dat de jeugdrechterbank zich moet uitspreken over jongeren die zich in een moeilijke opvoedings- en leefsituatie bevinden. De jeugdrechter kan van oordeel zijn dat het inzetten van jeugdhulpverlening is aangewezen, ook al zijn de jongeren en/of zijn ouders het daar niet mee eens. In dat geval is er sprake van 'gedwongen hulpverlening'. Elke jeugdrechter maakt hiervoor gebruik van het bestaande, privaat georganiseerde (meestal) niet-rechtstreeks toegankelijke aanbod jeugdhulp. Een uitzondering (want niet privaat) zijn de Gemeenschapsinstellingen en de federale detentiecentra die hoe dan ook enkel via een beslissing van de jeugdrechter toegankelijk zijn.

Dat betekent dat van het niet-rechtstreeks toegankelijke aanbod jeugdhulp zowel gebruik gemaakt wordt door cliënten die er zelf voor kiezen als door cliënten aan wie die hulp opgelegd is door de jeugdrechter.

Voor de gerechtelijke toegang tot de jeugdhulp zal er voorlopig weinig veranderen na de opstart van de intersectorale toegangspoort. Wel zal met de jeugdmagistratuur overlegd worden op welke manier zij kunnen samenwerken in de nieuwe context vanaf 2014.

2. DE TOEGANG TOT... DE INTERSECTORALE TOEGANGSPOORT

Versterking van de rechtstreeks toegankelijke hulp

Een substantiële uitbreiding van de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp is een noodzakelijke voorwaarde voor een vlotte werking van de integrale toegangspoort. Deze versterking wordt deels gerealiseerd door de verschuiving in het kader van het onderscheid, waarbij "handicapspecifieke modules" of "modules van aanklampende hulp" rechtstreeks toegankelijk worden. Daarnaast is ook een effectieve uitbreiding van rechtstreeks toegankelijke en handicapspecifieke hulp voorzien in de opeenvolgende jaarlijkse uitbreidings- en zorgvernieuwingsoperaties.

Het aanbrengen van een hulpvraag

Minderjarigen en/of hun ouders zullen niet zelf rechtstreeks naar de toegangspoort kunnen stappen. Zij moeten hiervoor een beroep doen op een hulpverlener. Dat kan zowel een hulpverlener uit de gesubsidieerde jeugdhulpverlening zijn als een private hulpverstrekker. Die hulpverlener zal voor de aanmelding gebruik moeten maken van een aanvraagdocument waarin de hulpvraag wordt toegelicht en waarin ruimte is voor diagnostische informatie.

Elke hulpverlener die een aanmelding doet, licht de hulpvraag toe in het luik van de vraagverheldering van het aanvraagdocument. De hulpverlener zal dus allereerst een goed zicht moeten verwerven op de situatie en de hulpvraag van de cliënt. Zijn alle betrokken partijen (hulpverlener, minderjarige, ouders of opvoedingsverantwoordelijken) het erover eens dat het gaat om een hulpvraag die best overgemaakt wordt aan de toegangspoort? Dan gaat het steeds om situaties waarin er volgens de betrokkenen nood is aan intensieve, ingrijpende en niet zomaar op vraag van de cliënt toegankelijke hulpverlening. Het kan zijn dat het luik vraagverheldering voldoende is om de vraag naar niet-rechtstreeks toegankelijke hulp te kunnen beoordelen. De hulpverlener die de aanmelding bij de toegangspoort op zich neemt, zal ook aan hulpverleners van andere diensten die de cliënt hebben begeleid, kunnen vragen informatie in te voegen in het aanmelddocument. Het is evenwel de aanmelder die het overzicht behoudt en die beslist wanneer de aanvraag aan de toegangspoort wordt overgemaakt. Die aanmelder wordt vanaf dat ogenblik 'contactpersoon-aanmelder': hij blijft betrokken bij de situatie van de cliënt gedurende de periode dat de aanvraag hangende is bij de intersectorale toegangspoort en wordt door die toegangspoort ook op de hoogte gehouden van de verdere besluitvorming.

Naast vraagverheldering kan gepaste diagnostiek essentieel zijn om jongeren en hun gezin doorheen de jeugdhulp te navigeren. Deze teams leveren hun diagnose aan op basis van vooropgestelde criteria – volgens een vaststaande manier van werken dus. Het MDT kan ook meteen een voorstel van indicatiestelling uitwerken waarin staat welke hulp het meest aangewezen is.

Uiteraard zal niet elk multidisciplinair team alle types van diagnose en aanzetten tot indicatiestelling kunnen aanleveren. De multidisciplinaire teams moeten duidelijk maken voor wie ze werken en wat hun specialisaties zijn (bepaalde leeftijdsgroepen, bepaalde doelgroepen, bepaalde problematieken, ...).

Teams die niet als MDT erkend zijn, kunnen ook diagnostische informatie in het aanmelddocument aanleveren. Zij kunnen echter geen voorstel van indicatiestelling formuleren en de intersectorale toegangspoort zal nog dienen na te gaan of de diagnostische informatie op een kwaliteitsvolle wijze tot stand is gekomen. Ook het bureau jeugdzorg en de vertrouwenscentra kindermishandeling zullen aanvraagdocumenten met een indicatiestelling kunnen aanleveren.

Twee fasen in de beoordeling van een aanvraag

Elke intersectorale toegangspoort beschikt over twee soorten teams: het team indicatiestelling en het team toewijzing. Zij hebben gescheiden opdrachten en aparte mandaten.

Het team indicatiestelling screent alle aanvragen. Het heeft volgende belangrijke opdrachten: nagaan of de omschrijving van de hulpvraag voldoende duidelijk is en nagaan of de aangeleverde diagnostiek en het eventuele voorstel van indicatiestelling van goede kwaliteit is. Voor de erkende multidisciplinaire teams zal de kwaliteitscontrole steekproefsgewijs gebeuren. Immers, de kwaliteitseisen en de erkennings- en subsidiëeringsvoorwaarden staan garant dat de indicatiestelling op de afgesproken wijze tot stand is gekomen.

Vervolgens zal het team een besluit formuleren onder vorm van typemodules jeugdhulp die aangewezen zijn om in te zetten. Het gaat dan om een besluitvorming over het type hulpverlening dat het meest aangewezen is en niet om een besluit in termen van een concrete hulpaanbieder. Vervolgens

is het aan het team toewijzing om op basis van de geïndiceerde jeugdhulp na te gaan welke concrete jeugdhulpaanbieders in aanmerking komen om deze hulp te realiseren.

Uiteraard blijft het principe van subsidiariteit ook na de installatie van de intersectorale toegangspoort erg belangrijk: de minst ingrijpende, effectieve jeugdhulp heeft de voorkeur op meer ingrijpende en intensieve hulpverlening. Het kan best dat het team indicatiestelling in haar omschrijving van in te zetten typemodules ook typemodules van rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp formuleert.

Het team indicatiestelling formuleert een indicatiestellingbesluit

Het team indicatiestelling wordt multidisciplinair samengesteld en beschikt over een budget om specifieke expertise in te schakelen.

Het aanvraagdocument wordt in elektronische vorm aangeleverd bij de toegangspoort. Elke aanvraag krijgt een dossierverantwoordelijke die de aanvraag een eerste keer analyseert. Deze schat in of de aanvraag inhoudelijk verder moet besproken worden op een teamvergadering of dat meteen een hulpvoorstel wordt opgemaakt. Bevat de aanvraag een diagnose die niet is aangeleverd door een erkend multidisciplinair team, dan gaat de dossierverantwoordelijke eveneens na of die voldoet aan de geldende kwaliteitseisen. De dossierverantwoordelijke kan ook beslissen de cliënt uit te nodigen om de hulpvraag verder te verduidelijken bij de leden van het indicatiestellingteam. Dit gebeurt in ieder geval als de cliënt het vraagt – in dat geval wordt de beslissing ook steeds in teamverband genomen.

Een goede werking van het indicatiestellingsteam veronderstelt een open en voldoende communicatie met de hulpvragers en de aanmelders.

Dossiers die op een teamvergadering besproken worden, kunnen daar een indicatiestelling krijgen of er kan beslist worden eerst bijkomende informatie op te vragen bij de aanmelder of de cliënt. Is er nood aan bijkomende diagnostiek, dan kan er, zo nodig, een beroep gedaan worden op een multidisciplinair team om die aan te leveren.

Het indicatiestellingsbesluit bevat geeft aan welke hulp wenselijk is en welke hulp, indien de wenselijke hulp niet meteen beschikbaar is, wel en welke zeker niet kan worden ingezet. Dat kan ook hulp uit het rechtstreeks toegankelijke hulpverleningsveld zijn of een doorverwijzing naar een sector die geen deel uitmaakt van Integrale Jeugdhulp zoals kinderpsychiatrische hulp, of een combinatie van hulp uit meerdere sectoren.

Een belangrijke stap is dat het team indicatiestelling haar hulpvoorstel uitwerkt op basis van de vastgestelde noden van de cliënt zonder rekening te moeten houden met de effectieve beschikbaarheid van de voorgestelde hulpverlening. Alleen zo kan het in de toekomst duidelijk worden in welke mate cliënten effectief de hulp krijgen die ze nodig hebben.

Het indicatiestellingteam kan ook vragen ontvangen voor een herindicatiestelling voor een minderjarige die al gebruik maakt van niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Een dergelijke vraag doet zich vooral voor als de termijn van de eerste indicatiestelling is verlopen en verdere hulp nog nodig is. Ze kan zich echter ook voordoen bij minderjarigen die op een wachtlijst staan om hulp toegewezen te krijgen, maar wiens situatie zodanig gewijzigd is dat een nieuwe beoordeling zich opdringt. In het geval van een herindicatiestelling kan voortgebouwd worden op het oorspronkelijke aanvraagdocument, voor zover de hulpvrager hiermee akkoord gaat.

Het team toewijzing wijst concrete hulpverlening toe

Ook in het team toewijzing wordt elk dossier beheerd door een dossierverantwoordelijke. Het team toewijzing krijgt de aanvragen elektronisch aangeleverd door de collega's van het team indicatiestelling van de toegangspoort.

De dossierverantwoordelijke toetst de indicatiestelling allereerst af aan de opgelegde kwaliteitseisen en beslist of er overleg nodig is met het team indicatiestelling en met de cliënt om de aanvraag verder te verduidelijken of niet. De dossierverantwoordelijke stelt vervolgens één of meerdere concrete hulpverleningsmodules voor en gaat na of het hulpaanbod meteen kan worden toegewezen of niet. Bij de toewijzing gaat het dus niet meer om typemodules zoals bij de indicatiestelling, maar om voorstellen van hulp die door voorzieningen worden aangeboden onder de vorm van modules.

In vanzelfsprekende situaties dient er geen verder toewijzingsproces doorlopen te worden. Niet voor alle probleemsituaties moet er immers een brede waaier aan voorzieningen geselecteerd en toegewezen worden – denk bv. aan de ondersteuning van een doofblind kind of jongere. Er kan dan meteen een toewijzingsbeslissing worden genomen.

Is het aangewezen aanbod niet meteen evident of is er een relatief groot aantal voorzieningen die in aanmerking komen om de hulp te realiseren, dan informeert het team toewijzing de cliënt en de aanmelder over het mogelijke aanbod en de eventuele wachttijden. De cliënt kan vervolgens zijn voorkeur uiten voor een bepaalde hulpaanbieder maar kan ook eerst de verschillende voorzieningen bezoeken alvorens een keuze te maken.

Op basis van de eventuele voorkeur van de cliënt en de bevestiging van de voorziening dat de minderjarige bij hen de gewenste hulp kan krijgen, wordt een concreet hulpaanbod toegewezen. Is er sprake van een wachttijd, dan wordt de aanvraag bij beheerders van de beschikbare capaciteit aangemeld. Zo nodig wordt er nagegaan of er in tussentijd overbruggingshulp kan worden geboden. Wanneer hulp moeilijk kan worden toegewezen, bijvoorbeeld ten gevolge van complexe hulpvragen, zal door het team toewijzing een beroep worden gedaan op de collectieve verantwoordelijkheid van de meest aangewezen hulpaanbieders in de regio. Via een sluitende procedure zal immers voor elke hulpvraag, rekening houdende met de normale wachttijden, hulp dienen toegewezen te worden.

Om het systeem van toewijzing van hulp vlot te laten verlopen, moeten dan ook regionaal goede afspraken worden gemaakt. Dat is onder andere nodig voor het werken met prioriteiten voor toewijzing, voor situaties waarin een opname kan worden geweigerd en voor het omgaan met complexe hulpvragen. Het is in elk geval de bedoeling dat ook in de meest complexe situaties een gepast hulpaanbod wordt aangeboden en, indien noodzakelijk, een combinatie van hulp uit verschillende sectoren.

Het team toewijzing van de toegangspoort moet twee types van toewijzing realiseren: die van een eerste aanvraag voor niet-rechtstreeks toegankelijke hulp en die voor een 'hertoewijzing' voor minderjarigen die al gebruik maken van niet-rechtstreeks toegankelijke hulp maar voor wie een ander type hulpverlening wordt geïndiceerd (bv. van puur ambulante begeleiding naar residentieel verblijf). Een hertoewijzing kan aanzienlijk sneller verlopen dan een eerste toewijzing.

3. BEHEER VAN DE BESCHIKBARE CAPACITEIT

Om een goede toewijzing van hulp te kunnen realiseren moet er een excellent partnerschap groeien tussen de toewijzer en de aanbieders van hulp en ondersteuning in de rechtstreeks en in de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Zij moeten continu een actueel zicht hebben op de beschikbare capaciteit in hun regio. Elke voorziening zal dan ook verplicht zijn om permanent en elektronisch het vrijgekomen hulpaanbod te signaleren. En aangezien het team toewijzing ook modules van rechtstreeks toegankelijke hulpverlening moet kunnen inzetten, zal het ook inzicht moeten hebben op de daar beschikbare hulp. Daarnaast moeten er Vlaamse afspraken worden gemaakt om het beheer van het aanbod te realiseren over de regio's van de toegangspoorten heen.

Als basisregel geldt dat de toegangspoort chronologisch toewijst. Dit wil zeggen dat het eerst vrijgekomen aanbod in een bepaalde regio in principe bestemd is voor de cliënt die het langst wacht op dit aanbod bij deze voorziening. Toch blijft het altijd de bevoegdheid van de aanbieders van hulp en

ondersteuning om in dialoog met de hulpvragers die op de lijst staan, een keuze te maken uit de door de toewijzer aangeboden dossiers ('prioriteitendossiers' of 'gewone dossiers').

4. OPVOLGING VAN DE VERSTREKTE JEUGDHULP

In het concept van de intersectorale toegangspoort wordt aan de 'zorg voor het traject' van de cliënt op een andere wijze aandacht gegeven dan nu het geval is. In de fase die loopt van de aanmelding bij de toegangspoort tot het opstarten van jeugdhulpverlening is die zorg een gedeelde verantwoordelijkheid van de aanmelder en de toegangspoort. Van de aanmelder wordt verwacht dat hij de rol van aanspreekpersoon en verbindingsfiguur opneemt ten aanzien van de cliënt voor de periode waarin de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp wordt aangevraagd maar nog niet beschikbaar is. Dit geldt zowel voor een eerste aanvraag door een hulpverlener als voor een aanvraag tot herindicatiestelling door een jeugdhulpverlener uit de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Uiteraard verzwaaert die rol naarmate het langer duurt vooraleer de toegewezen hulp ook effectief kan worden ingezet. In die situaties zou de aanmelder beroep moeten kunnen doen op de netwerkpartners voor het overbruggen van die periode. In elk geval moet er voldoende zorg gedragen worden voor de continuïteit in de begeleiding van de cliënt in deze periode.

In de fase van de hulpverlening zelf, zal het de verantwoordelijkheid van de voorziening zijn erover te waken om tijdig een herindicatiestelling aan te vragen indien de situatie van de cliënt zodanig wijzigt dat daartoe aanleiding is.

Daarnaast stipuleert een toewijzingsbeslissing ook een maximale periode waarvoor de hulp kan worden ingezet en zal de hulpverstrekker dus tijdig opnieuw naar de toegangspoort moeten stappen indien de hulp verlengd of gewijzigd moet worden tegen het einde van de looptijd. In het concept van de intersectorale toegangspoort wordt aan de 'zorg voor het traject' van de cliënt op een andere wijze aandacht gegeven dan nu het geval is. In de fase die loopt van de aanmelding bij de toegangspoort tot het opstarten van jeugdhulpverlening is die zorg een gedeelde verantwoordelijkheid van de aanmelder en de toegangspoort. Van de aanmelder wordt verwacht dat hij de rol van aanspreekpersoon en verbindingsfiguur opneemt ten aanzien van de cliënt voor de periode waarin de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp wordt aangevraagd maar nog niet beschikbaar is. Dit geldt zowel voor een eerste aanvraag door een hulpverlener als voor een aanvraag tot herindicatiestelling door een jeugdhulpverlener uit de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Uiteraard verzwaaert die rol naarmate het langer duurt vooraleer de toegewezen hulp ook effectief kan worden ingezet. In die situaties zou de aanmelder beroep moeten kunnen doen op de netwerkpartners voor het overbruggen van die periode. In elk geval moet er voldoende zorg gedragen worden voor de continuïteit in de begeleiding van de cliënt in deze periode.

In de fase van de hulpverlening zelf, zal het de verantwoordelijkheid van de voorziening zijn erover te waken om tijdig een herindicatiestelling aan te vragen indien de situatie van de cliënt zodanig wijzigt dat daartoe aanleiding is.

Daarnaast stipuleert een toewijzingsbeslissing ook een maximale periode waarvoor de hulp kan worden ingezet en zal de hulpverstrekker dus tijdig opnieuw naar de toegangspoort moeten stappen indien de hulp verlengd of gewijzigd moet worden tegen het einde van de looptijd.

5. BIJZONDERE PROCEDURES

Er worden drie bijzondere procedures voorzien bij de installatie van de intersectorale toegangspoort: een procedure second opinion, een procedure voor versnelde indicatiestelling en toewijzing en een beroepsprocedure.

Er wordt een procedure uitgewerkt om een tweede mening aan te vragen voor indicatiestellingen waar de minderjarige, zijn ouder(s) of opvoedingsverantwoordelijke(n) het niet mee eens zijn. Die tweede mening moet uiteraard aangeleverd worden door een ander team indicatiestelling dan het team dat het eerste indicatieverslag opstelde. De uiteindelijke toewijzing zal in het geval de second opinion afwijkt van de eerste indicatiestelling, gebeuren op basis van de indicatiestelling die de voorkeur geniet van de cliënt.

Een procedure 'versnelde indicatiestelling en toewijzing' zal worden uitgewerkt en kan worden toegepast in situaties waar een bijzondere urgentie wordt vastgesteld. Het kan daarbij gaan om het versneld bekomen van diagnostische informatie, het versneld aanbieden van hulp nadat hulp in een hulpprogramma crisisjeugdhulp is verstrekt en de toewijzing van een time out binnen de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening. Versneld betekent dan dat het team indicatiestelling een verslag maakt dat door het team toewijzing binnen de zeven dagen wordt omgezet in een toewijzingsbeslissing.

Aangezien tegen elke bestuurshandeling een beroep kan worden ingesteld bij het administratief rechtscollege de Raad van State, zal deze mogelijkheid ook bestaan ten aanzien van beslissingen van de intersectorale toegangspoort.

6. SITUATIES VAN MAATSCHAPPELIJK NOODZAKELIJK GEACHTE HULPVERLENING

Bijzonder en niet vanzelfsprekend zijn situaties waarin hulpverleners verontrust zijn en zich afvragen of er geen sprake is van maatschappelijke noodzaak om zo nodig hulpverlening gedwongen in te zetten. Zulke situaties kunnen zich zowel buiten de jeugdhulpverlening voordoen (denk aan artsen, scholen, ziekenhuizen) als in de rechtstreeks en niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening.

We gaan er hier kort op in omdat de structuren die in de huidige hulpverleningscontext bestaan om met zulke situaties om te gaan in de overgang naar de intersectorale toegangspoort zullen vervangen worden.

Voor een hulpverlener die met verontrusting geconfronteerd wordt, zijn er een aantal hulpmiddelen beschikbaar om een eerste inschatting van de ernst van de omstandigheden te kunnen maken. Een voorbeeld hiervan is de door Integrale Jeugdhulp aangeboden signaallijst verontrustende opvoedingssituaties. Vervolgens komt het team en de organisatie waarvoor de hulpverlener werkt in beeld om mee te trachten een inschatting van de situatie te maken. Maar ook de netwerken rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp hebben hier een rol te spelen. Zij kunnen onderling afspreken en bespreken welke situaties als verontrustend worden gedefinieerd, hoe ze hiermee omgaan en wie welke rol opneemt. In 2011, 2012 en 2013 wordt in heel Vlaanderen ingezet op een vormingsreeks 'maatschappelijke noodzaak' om eerstelijns hulpverleners te ondersteunen in het omgaan met verontrustende situaties.

Vervolgens wordt er samen met de start van de intersectorale toegangspoort aan bepaalde diensten een specifiek mandaat toegekend om te werken met verontrustende situaties en om indien nodig dossiers over te maken aan het parket. Dit mandaat wordt duidelijk decretaal omschreven. Dergelijke diensten situeren zich op de tweede lijn – ze zijn met andere woorden toegankelijk voor jeugdhulpvoorzieningen die er zelf niet uit raken om een verontrustende situatie in te schatten en/of op te volgen. We denken nu aan een nieuw op te richten Bureau Jeugdzorg en de (al bestaande) Vertrouwenscentra Kindermishandeling: zij zullen gemachtigd worden om in te schatten of in een bepaalde situatie hulp maatschappelijk noodzakelijk is of niet en om die situaties verder op te volgen. De machtiging houdt ook in dat ze indien nodig een dossier kunnen overmaken aan het parket.

Hier moeten we even een zisprong maken naar de bestaande situatie waar de bemiddelingscommissie bijzondere jeugdbijstand een rol opneemt. De bemiddelingscommissie treedt momenteel op in

situaties waar hulp door het comité bijzondere jeugdzorg maatschappelijk noodzakelijk geacht wordt, maar (niet langer) aanvaard wordt door de jongere en/of zijn ouders of waar er een conflict is tussen de hulpaanbieder en de jongeren en/of zijn ouders. De bemiddelingscommissie treedt als het ware op als 'buffer' tussen de vrijwillige en de gedwongen hulpverlening.

Bij de start van de intersectorale toegangspoort wordt de bemiddelingscommissie opgeheven en krijgen specifiek daartoe gemandateerde diensten de rol om te beoordelen of hulp maatschappelijk noodzakelijk is en of het dossier van de jongere moet overgemaakt worden aan het parket. Daarnaast zal door andere actoren ook een 'zuivere' vorm van aanbodonafhankelijke bemiddeling binnen de regio's moeten worden georganiseerd.

Tegelijkertijd wordt aanvullend de mogelijkheid voorzien voor jongeren, ouders en opvoedingsverantwoordelijken om zelf rechtstreeks naar de jeugdrechter te stappen. Daartoe moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan zoals het uitputten van alle mogelijkheden in de buitengerechtelijke context. Zo zullen jongeren bv. naar de jeugdrechter kunnen stappen indien de hulp die ze krijgen wel zinvol geacht wordt door de hulpverlening, maar geweigerd wordt door hun ouders.

7. BESLUIT

Integrale Jeugdhulp is van start gegaan om aan een aantal negatieve effecten van een te complexe organisatie van de jeugdhulpverlening een antwoord te bieden. Een van de belangrijkste doelstellingen die van bij de start naar voor werd geschoven is het (meer) realiseren van vraagsturing en continuïteit in de hulpverlening. Dit is hulpverlening waarin de cliënt centraler komt te staan dan tot op dit ogenblik het geval is. Onder meer de scheiding van de functies: aanleveren van vraagverhelderende en diagnostische informatie, het stellen van indicaties en het toewijzen van hulp zal bijdragen tot de realisatie van die doelstelling. Tevens worden de toegang tot de buitengerechtelijke jeugdhulp en de inschatting, opvolging en evaluatie van maatschappelijk noodzakelijk geachte hulp transparanter georganiseerd en geoperationaliseerd. Tegelijk voorziet het concept van de Integrale Jeugdhulp met als sluitstuk de intersectorale toegangspoort verschillende handvatten om ten behoeve van de ondersteuning van en hulp aan de cliënt meer continuïteit van de hulp te realiseren. Sommige aspecten van het uitgewerkt concept zijn duidelijker dan andere. Andere vragen nog een nadere uitklaring en uitwerking.

Het meest zichtbare verschil is uiteraard de evolutie van twee sectorale toegangspoorten (één voor de bijzondere jeugdbijstand en één voor personen met een handicap) naar één intersectorale toegangspoort. Voor kinderen en jongeren die nu 'tussen twee stoelen vallen' – in het bijzonder kinderen die zowel jeugdhulp uit de bijzondere jeugdbijstand als van de sector personen met een handicap nodig hebben – betekent dit het einde van de verkaveling van de (toegang tot de) jeugdhulp. Eén team indicatiestelling en toewijzing zal zich nu buigen over hun hulpvraag en een gecombineerd voorstel van hulpmodules kunnen uitwerken en toewijzen.

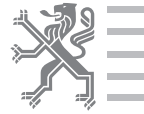
Tevens zal de intersectorale toegangspoort meer mogelijkheden bieden tot het vraaggericht combineren van jeugdhulp uit verschillende sectoren. Want ook de teams toewijzing zullen een breder overzicht hebben over het hulpverleningslandschap dan nu in de sectorale teams het geval is. Ook administratief en procedureel wordt de toegang eenvoudiger en eenduidiger: de wijze van aanmelding, opvolging, communicatie en feedback is in alle situaties dezelfde en niet meer afhankelijk van het type hulpsector waarin men terecht komt.

Langs de zijde van de aanbodverstrekkers moet de intersectorale toegangspoort leiden tot meer samenwerking en een collectieve verantwoordelijkheid voor moeilijk toe te wijzen jeugdhulpvragen. Meer nog dan nu het geval is zullen aanbodverstrekkers zich via overleg en samenwerking moeten engageren om op een redelijke termijn een aanbod te formuleren voor de meest moeilijke en complexe situaties van jeugdhulp.

De installatie van de intersectorale toegangspoort moet ook leiden tot meer samenwerking 'over de toegangspoort heen', tussen hulpverstrekkers van rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Want ook wie voor de toegangspoort aan het werk is, wordt als (potentiële) aanmelder nauwer betrokken bij de werking van de toegangspoort en kan door diezelfde toegangspoort aangesproken worden om verder samen te werken met hulpverleners uit het niet-rechtstreeks toegankelijke aanbod. Het duidelijk onderscheid tussen hulpverlening en interventies op basis van maatschappelijke noodzaak, is eveneens een winstpunt voor alle betrokkenen.

Samen met de andere, al uitgevoerde aspecten van het concept Integrale Jeugdhulp zoals de hulpprogramma's crisisjeugdhulp garandeert de concrete ontwikkeling van de intersectorale toegangspoort voor de cliënt een meer efficiënt verloop van zijn hulptraject en meer continuïteit in de aangeboden hulp.

Vlaamse overheid

Samenstelling

Vlaamse overheid

Verantwoordelijk uitgever

lay-out

Departement Diensten voor het
Algemeen Regeringsbeleid
Communicatie
Patricia Vandichel

Druk

Depotnummer

Uitgave

September 2011

